

Sygn. akt III PK 179/19

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa I. P.

przeciwko J. S.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 grudnia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L.

z dnia 16 maja 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...)

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r. wydanym na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego J. S. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w C. z dnia 18 października 2018 r., zmienił ten wyrok w punkcie IV i obniżył kwotę zasądzonych kosztów procesu do kwoty 1.224 zł oraz oddalił apelację w pozostałej części i rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pozwany J. S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 maja 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 151 § 1 k.p. w związku z art. 151¹ § 1-4 k.p., a także naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 232 k.p.c., art. 253 k.p.c. w związku z art. 245 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 300 k.p.;

art. 227 k.p.c. w związku z art. 254 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. i art. 380 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia dopuścił się naruszenia podstawowych regulacji prawa procesowego w zakresie obciążenia stron ciężarem dowodu oraz zasad instancyjnej kontroli wadliwych rozstrzygnięć dowodowych Sądu pierwszej instancji. Sądy obu instancji przyjęły bowiem, że to na pozwanym, wbrew regulacjom art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 300 k.p., spoczywał ciężar dowodzenia w zakresie wykazania, że powód nie pracował u pozwanego w godzinach nadliczbowych oraz równocześnie uniemożliwiły pozwanemu sprostanie temu ciężarowi przez konsekwentną odmowę wydania opinii przez kolejnego biegłego, która pozwoliłaby na jednoznaczne wykazanie, że znajdujące się w aktach sprawy opinie biegłego z zakresu rachunkowości są wadliwe (czemu nie przeczył nawet powód, który stwierdził, że „biegły robił co chciał”, a także, że „ja nigdy nie byłem w sklepie po godz. 18. Raz byłem po godz. 3 w nocy, bo był silny mróz z zmarzły filtry w samochodach, a prosił mnie o to pan M.. Ra[porty nie były robione po godz. 20. (...) Nie mam pojęcia, z czego wynikają wydruki z kasy fiskalnej po godz. 18”).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c.,

a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Kwestia rozkładu ciężaru dowodu w kontekście braku ewidencji czasu pracy była już wielokrotnie przedmiotem rozważań Sąd Najwyższy w związku z roszczeniami pracowników o zapłatę wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w sprawie z powództwa pracownika o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych obowiązuje ogólna reguła, zgodnie z którą powód powinien udowodnić swoje twierdzenia uzasadniające żądanie (art. 3 i 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c.), z tą jedynie modyfikacją, że niewywiązanie się przez pracodawcę z obowiązku prowadzenia ewidencji czasu pracy powoduje dla niego niekorzystne skutki, gdy pracownik udowodni swe twierdzenia przy pomocy innych środków dowodowych niż dokumentacja dotycząca czasu pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 kwietnia 2009 r., I PK 213/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 289; z dnia 19 grudnia 2013 r., II PK 70/13, LEX nr 1424850). Pracownik może przy tym powoływać wszelkie dowody na wykazanie zasadności swego roszczenia, w tym posiadające mniejszą moc dowodową niż dokumenty dotyczące czasu pracy, a więc na przykład dowody osobowe, z których *prima facie* (z wykorzystaniem domniemań faktycznych - art. 231 k.p.c.) może wynikać liczba przepracowanych godzin nadliczbowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 maja 1999 r., I PKN 665/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 535; z dnia 14 maja 1999 r., I PKN 62/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 579; z dnia 4 października 2000 r., I PKN 71/00, OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 23; z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00, OSNP 2004 nr 3, poz. 46; z dnia 9 lipca 2009 r., II PK 34/09, LEX nr 527067; z dnia 7 czerwca 2011 r., II PK 317/10, LEX nr 1095826; z dnia 18 kwietnia 2012 r., II PK 197/11, LEX nr 1216857).

Wyżej opisane stanowisko judykatury nie świadczy wprawdzie o odwróceniu ciężaru dowodu, ale bez wątpienia potwierdza możliwość wykazywania przez pracownika faktu świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych i jej rozmiaru za pomocą wszelkich środków dowodowych przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, co z kolei powoduje konieczność podjęcia przez pracodawcę inicjatywy dowodowej w celu podważenia przedstawianych dowodów.

Wyrażonej w art. 6 k.c. (w sprawach z zakresu prawa pracy stosowanej na podstawie art. 300 k.p.) reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można bowiem rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej. Jeżeli bowiem powód wykazał wystąpienie faktów przemawiających za słusznością dochodzonego roszczenia, to wówczas pozwanego obarcza ciężar udowodnienia excepcji i okoliczności uzasadniających jego zdaniem oddalenie powództwa (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, LEX nr 8416; z dnia 12 maja 2011 r., I PK 228/10, LEX nr 896458; z dnia 10 czerwca 2013 r., II PK 304/12, LEX nr 1341274).

Lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego, wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji respektował taki właśnie kierunek wykładni oraz przyjął go za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że prowadzona przez skarżącego dokumentacja dotycząca czasu pracy pracowników była nierzetelna, a w odniesieniu do niektórych okoliczności, jak na przykład potwierdzania wypłaty wynagrodzenia, w ogóle nie została sporządzona. Dlatego właśnie Sąd ten ustalił czas pracy powoda na podstawie analizy zebranych w sprawie dokumentów oraz zeznań świadków i stron postępowania. Równocześnie Sąd Okręgowy uznał, że skarżący nie przeciwstawił tym dowodom przekonujących kontrargumentów (przeciwdowodów). Uwzględniając zaś szczegółowe ustalenia Sądów obu instancji w omawianym zakresie i ich drobiazgowo uzasadnienie, również dotyczące oceny miarodajności sporządzonej w sprawie opinii biegłego i braku podstaw do jej kwestionowania, należy stwierdzić, że podnoszone przez skarżącego zarzuty w istocie zmierzają jedynie do polemiki z ustalonym stanem faktycznym sprawy w celu osiągnięcia korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia. Wymaga również podkreślenia, że w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c., ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego orzeczenia są wiążące dla Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnych, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia

przepisów prawa materialnego, stanowiących wszak rzeczywistą podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.